

Ἐκκλησιαστικὸν Ἦθος

■ Ἀγάπη • Ὑπακοή • Ἐνότητα

Ὁρθόδοξο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα* ἡ περὶ τοῦ Ἦθους τῆς Ἐκκλησίας

† Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος
κ. Κλήμεντος

Ὅταν λέγουμε Ὁρθόδοξο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα δὲν ἐννοοῦμε ἀπλῶς τὴν ἀπόκτηση καὶ κατοχὴ θεωρητικά, γνωσιολογικά καὶ ιδεολογικά τῶν Ἀρχῶν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὸν κάθε ἕναν ἀπὸ μᾶς. **Ἀλλά**, ἐννοοῦμε κάτι βαθύτερο, **μία διαρκὴ στάση καὶ πορεία ζωῆς ἡ ὁποία εἶναι ἐμποτισμένη ἀπὸ τὸ Ἦθος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ τὸ Ἦθος ὁ φορέας του τὸ ἐκφράζει καὶ τὸ ἐκδηλώνει σὲ κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς του.**

Ἐφ’ ὅσον, θεία Χάριτι, εἴμαστε καὶ ἀνήκουμε στὴν ἀγία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἀποτελοῦμε «μέλη»¹ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ «κλήματα»² τῆς Ζωοποιοῦ Θείας Ἀμπέλου. **Ἀναγεννηθήκαμε** στὴν ἴδια Κολυμβήθρα, δεχθήκαμε τὴν αὐτὴ Σφραγίδα τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ κοινωνοῦμε τὰ αὐτὰ Θεῖα καὶ Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ μας. **Ὁ** αὐτὸς θεῖος Εὐαγγελικὸς λόγος τρέφει τὶς ἀκοές μας καὶ ζωογονεῖ τὶς ψυχές μας, οἱ ἴδιες ἅγιες Ἀρετὲς μᾶς διαπερνοῦν, τὰ αὐτὰ ὑψηλὰ ἰδανικά μᾶς ἐλκύουν, τὴν αὐτὴ θεία ὁδὸ πρὸς οὐρανὸν ἀναβαίνομε.

Ἡ πορεία μας εἶναι κοινὴ ἀλλὰ ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ μᾶς τὴν βαδίζει καὶ τὴν βιώνει μὲ τρόπο προσωπικό, σύμφωνα μὲ τὰ ἰδιαίτερα χαρίσματα καὶ τὶς κλήσεις του, μέσα στὴν Ἐνορία ἢ τὴν Μονὴ του, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ πνευματικοῦ Πατρός του· καὶ ὅλα αὐτὰ λαμβάνουν χώρα ἐντὸς τοῦ Μυστηριακοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πλαισίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Γνησίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, τῆς ἀγωνιζομένης κατὰ τῆς Οἰκουμενιστικῆς ἐκτροπῆς καὶ αἱρέσεως.

Τὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐξασφαλίζεται καὶ λειτουργεῖ ἀπρόσκοπτα χάρις στὴν ἄγρυπνη μέριμνα καὶ τὴν ἀνύστακτη φροντίδα τῶν Ἀρχιερέων καὶ ἐν γένει τῶν Κληρικῶν μας. **Γιὰ** τὸν λόγο τοῦτο, ἄνευ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων, ὅπως διδάσκει ἐπιγραμματικὰ ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, «Ἐκκλησία οὐ καλεῖται»³.

Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ἐμεῖς οἱ –ἐλέει Θεοῦ– Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας διακρατοῦμε πρῶτοι, ἔργοις καὶ λόγοις, τὴν Ὁρθόδοξη Πίστη καὶ τὸ Ὁρθόδοξο ἦθος, ὥστε νὰ ἀποτελοῦμε ὑγιᾶς καὶ φωτεινὸ παράδειγμα.

Μέσα στὴν ἁγία Ἐκκλησία συγκροτοῦμε μία «**ἁγία Οἰκογένεια**», τὴν Οἰκογένεια τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνουν τὴν Πατρικὴ Θεϊκὴ Ἀγκάλη.

Καὶ αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀπὸ τὸν κάθε ἕναν ἀπὸ μᾶς, Κληρικό, Μοναχὸ καὶ Λαϊκό, εἶναι νὰ **ἐναρμονίσουμε τὴν προσωπικὴ βίωση τῆς ἐν Χριστῷ Ἀπολυτρώσεως**, μὲ τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονὸς τῆς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι **Κοινωνίας**, ὥστε νὰ διακρινόμαστε πράγματι ἀπὸ γνήσιο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα.

Αὐτὸ εἶναι ἐπιδίωξη ζωῆς καὶ κατορθώνεται μὲ κόπο, διότι ἡ προσπάθεια γιὰ ἀπόκτηση καὶ ἐδραίωση Ἐκκλησιαστικοῦ Φρονήματος εἶναι διαρκὴς ἀγώνας γιὰ **Ἀγάπη, Ὑπακοὴ καὶ Ἐνότητα**.

Μέσα στὴν **ἁγία Οἰκογένεια** τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρῶτο καὶ κύριο γνῶρισμά μας θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ Ἀγάπη: «**Ἐν** τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις»⁴. **Καὶ** θὰ ἔχουμε Ἀγάπη, ὅταν φρονοῦμε τὰ αὐτὰ στὴν Πίστη καὶ τὴν Ἀρετὴ, κατὰ τὴν διαβεβαίωση τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου: «**Τοῦτο** γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁵. **Διασφαλίζουμε** δὲ τὴν Ἀγάπη καὶ

τὴν Ὁμοφροσύνη μας, καὶ ἄρα καὶ τὴν Ἐνότητά μας, ὅταν ἔχουμε «νοῦν Χριστοῦ»⁶ καὶ πειθόμεθα καὶ ὑπακούομε στοὺς κατὰ Θεὸν Ποιμένες μας, ὥστε νὰ κατανικήσουμε τὸν ἐγωϊσμό μας, νὰ καθαρθοῦμε ἀπὸ τὰ πάθη μας καὶ νὰ ἐκκλησιοποιηθοῦμε.

Τί σημαίνει ἐκκλησιοποίηση; **Ζωὴ** Χάριτος, εὐλογίας καὶ ἁγιασμοῦ· **ζωὴ** ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὴν πλάνη τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ χαρακτηριζομένη ἀπὸ τὴν μεταμόρφωση τοῦ ἀτομικοῦ «ἐγώ» σὲ ἐκκλησιαστικὸ «ἐμεῖς»!

Ωραῖα συνοψίζει τὰ πράγματα ὁ Μέγας Βασίλειος, ὅταν γράφει ἐπιγραμματικά: «**Οὐ γὰρ κατὰ ἀγάπην περιπατοῦντος οὐδὲ πληροῦντός ἐστι τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς συναφείας ἑαυτὸν ἀποτέμνειν**»⁷

[δὲν βαδίζει σύμφωνα μὲ τὴν ἀγάπη οὔτε ἐκπληρώνει τὸν νόμο τοῦ Χριστοῦ ὅποιος ἀποκόπτει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν συναναστροφή/κοινωνία μὲ τοὺς ἀδελφούς].

Διότι, δυστυχῶς, εἶναι δυνατόν ἀκόμη καὶ μέσα στὴν ἁγία ἀτμόσφαιρα τῆς Ἐκκλησίας κάποιος νὰ φρονεῖ «τὰ ἐπίγεια»⁸, νὰ ὑπερισχύει μέσα του «τὸ φρόνημα τῆς σαρκός»⁹ καὶ νὰ παραμένει δέσμιος τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, καὶ ἔτσι νὰ ἀδυνατεῖ νὰ ὑποστεῖ τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς Χάριτος, καὶ ἀναπόφευκτα νὰ προξενεῖ προβλήματα, διαιρέσεις, σκάνδαλα καὶ ταραχές...

Τὸ τί ἀκριβῶς συμβαίνει μέσα μας καὶ γύρω μας, στὸ περιβάλλον μας, μπορεῖ νὰ πιστοποιηθεῖ εὐκολα: ὑπερισχύει μέσα μας ἡ Ἀγάπη γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὸν Πλησίον; **Έ**χουμε εἰλικρινῆ σεβασμὸ καὶ ὑπακοή στὸν Ἐπίσκοπό μας πρωτίστως, καθὼς καὶ στὸν πνευματικὸ μας Πατέρα τὸν ἑναρμονισμένο βέβαια μὲ τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας; **Εἴ**μαστε ἔτοιμοι νὰ θυσιάσουμε τὴν δική μας τακτοποίηση χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ τῆς εὐρύτερης ωφέλειας τῆς Ἐκκλησίας; **Δ**εικνύουμε θυσιαστικὴ ἐγκαρτέρηση στὶς θλίψεις καὶ στὶς ἀναπάντεχες δυσκολίες μὲ ὑπομονή καὶ ἐλπίδα; **Σ**υγκρατοῦμε τὴν γλῶσσα μας ἀπὸ τὶς ἀκατάσχετες κρίσεις καὶ

ἐπικρίσεις ἰδίως τῶν ἐπιφορτισμένων προσώπων στὴν διακονία τῆς Ἐκκλησίας;

Ἄν ὄχι σὲ ὅλα αὐτά, ἢ ἔστω σὲ κάποια ἀπὸ αὐτά, τότε ἄς μὴν αὐταπατόμεθα, ὅτι βαδίζουμε θεάρεστα καὶ ὅτι ἔχουμε Ὁρθόδοξο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα. **Ἄν** μάλιστα εἴμαστε ἕτοιμοι προκειμένου νὰ στήσουμε τὸ ἴδιον θέλημά μας – τὸ ὁποῖο θεωροῦμε ὡς τὸ καλύτερο καὶ τελειότερο– νὰ συγκρουσθοῦμε μὲ τοὺς Ἀδελφούς μας, ἢ ἀκόμη καὶ μὲ τοὺς Ποιμένες μας, τότε ἄς γνωρίζουμε ὅτι πάσχουμε δεινῶς, ἐργαζόμεθα ἀντι-εκκλησιαστικῶς καὶ χρῆζουμε ἐπειγόντως βαθείας μετανοίας!

Δὲν εἶναι βεβαίως ὑποχρεωτικὸ καὶ ἀναμενόμενο νὰ συμφωνοῦμε ὅπωςδῆποτε σὲ ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους θέματα, βιωτικά ἢ ἀκόμη καὶ ἐκκλησιαστικά, πρακτικῆς μάλιστα φύσεως καὶ δράσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ πλήττεται ὁ ἱερὸς δεσμὸς τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἀγάπης μεταξύ μας.

Καὶ στὴν περίπτωση αὐτή, ἄς θυμηθοῦμε καὶ πάλι τὴν εὐστοχη παρατήρηση τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: *«οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰδίον ἐστὶ Χριστιανοῦ, ὥς τὸ εἰρηνοποιεῖν»*¹⁰

[δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ ξεχωριστὸ στὸν Χριστιανὸ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι εἰρηνοποιός]!...

Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἀγλαοὶ καρποὶ τοῦ πνευματικοῦ πλέον φρονήματος εἶναι «ζωὴ καὶ εἰρήνη»⁹. **Ὁ** ἐμφορούμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στρέφεται συνεχῶς στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ἐκζητεῖ εὐχετικά τὸ Ἐλεὸς Του, τηρεῖ τὶς ἅγιες εὐαγγελικὲς ἐντολές, ἐπιτελεῖ ἔργα ἀγαθὰ, μετανοεῖ εἰλικρινά, εἶναι ἕτοιμος νὰ ὑποχωρήσει ἀπὸ τὴν γνώμη καὶ τὴν ἐπιθυμία του, ὅταν ἀναγνωρίσει –ἢ ἔστω ὅταν τοῦ βεβαιώσουν οἱ ἄλλοι– ὅτι τὸ γενικότερο καλὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ ὑποχώρηση.

Εἶναι καιρὸς νὰ καλλιιεργήσουμε καὶ νὰ ἐμβαθύνουμε στὸ λησμονημένο ἀπὸ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς γνήσιο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα. **Ἄν** πράγματι ἐπιθυμοῦμε μία ἀνακαίνιση τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, μία ἀνανέωση –ἀκόμη καὶ τοῦ ἔμψυχου ὑλικοῦ– τοῦ χώρου διαμονῆς καὶ διακονίας μας, καὶ μία ἐνδυνάμωση τῆς κατὰ Θεὸν μαρτυρίας μας, πρέπει ὅπωςδῆποτε νὰ καταπολεμήσουμε τὶς ἐκτροπές ἀπὸ τὸ γνήσιο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα!

Ἰδού μερικὲς ἀπὸ αὐτές:

– **ν**ὰ ἀποφεύγεται ἡ ἀτομικὴ αὐτόνομη δράση, ἃν καὶ ὅπου αὐτὴ ἐντοπίζεται, ἢ ξεκομμένη ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ μας πλαίσιο, ἢ δίχως ἐκκλησιαστικὴ ἀναφορά, δίχως ἐνημέρωση καὶ εὐλογία, διότι αὐτὴ συνιστᾷ **νοσηρὸ** ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα·

– **ν**ὰ ἀποφεύγεται πάση θυσίᾳ ὁ φατριασμός, ὅπως καὶ ἡ ἀποδοχὴ ἀλλοτριῶν ἐπιδράσεων ἀπὸ τὸν κοσμικὸ τρόπο σκέψεως καὶ δράσεως, ἢ δημιουργία ἀντιπαλοτήτων, ἐντάσεων καὶ ἐχθροτήτων, ἢ κατάκριση, ἢ ἱεροκατηγορία, τὸ διαρκὲς παράπονο, ὁ ψιθυρισμὸς καὶ ὁ γογγυσμός, διότι ὅλα αὐτὰ συνιστοῦν **νόθο** ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα·

– **ν**ὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐμφανὴς ἔλλειψη σὲ κάποιους πνεύματος μαθητείας καὶ ἡ διάθεση πολλῶν περισσοτέρων νὰ παρεμβαίνουν εὐκαίρως ἀκαίρως ἐπὶ παντὸς ἐπιστητοῦ· εἴμαστε στὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ τῶν κοινωνικῶν δικτύων καὶ ὁ πειρασμὸς γιὰ διαρκὴ προβολὴ καὶ ἐξωστρέφεια εἶναι συνεχής· ποίος ὅμως μᾶς διασφαλίζει καὶ μᾶς συγκρατεῖ ἀπὸ τοὺς πνευματικὸς κινδύνους ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος;

– **ἐ**πίσης, νὰ ἀποφεύγεται καὶ ἡ παρατηρούμενη ἀδιαφορία καὶ ἀδράνεια, τὸ ἕτερο ἄκρο, πὺν ἀποδεικνύει ἔλλειψη ζήλου γιὰ τὰ τῆς πίστεως καὶ ἔλλειψη ἐπιγνώσεως τῆς εὐθύνης μας ἔναντι αὐτῆς· ὅπως καὶ ἡ δικαιολόγησις, ἐν ὀνόματι τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ κόσμου, τῆς ἐκκοσμικεύσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ μάλιστα τῶν ἱερῶν Μυστηρίων, μὲ τὶς συνακόλουθες αὐθαιρεσίες, διότι ὅλα αὐτὰ συνιστοῦν **ἔλλειψη γνησίου καὶ αὐθεντικοῦ** ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος.

Οἱ ἐπισημάνσεις αὐτές, ἐντελῶς ἐνδεικτικέες, δὲν εἶναι θεωρητικέες καὶ μικρῆς σημασίας. **Κ**αταγράφονται γιὰ ἐπιγνώση καὶ διόρθωση ὅσων ἀτόπων συμβαίνουν ἐκ συστήματος ἢ καὶ περιστασιακά.

Ἡ ἱερὰ Παρακαταθήκη ἡμῶν τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, τὴν ὁποίαν παρελάβαμε ἀπὸ τοὺς Πνευματικὸς μας Πατέρες, εἶναι **Παρακαταθήκη ἰσορ-**

ροπημένης καὶ θεαρέστου διακρίσεως: ἐμμονὴ στὴν ὅλη Ἀλήθεια τῆς Πίστεως, στὴν Καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ στὸ ὅλο Ὁρθόδοξο Ἦθος, τὸ Χριστοπαράδοτο, Ἀποστολοπαράδοτο, Πατροπαράδοτο.

Ἄς διαφυλάξουμε αὐτὰ ἐν ταπεινώσει, καὶ ἄς τὰ καλλιεργήσουμε ἀπὸ κοινοῦ σὲ ἀρμονικὴ σύμπνοια καὶ ἀγάπη μεταξύ μας. **Μόνον** ἔτσι θὰ ἔχουμε τὴν βέβαιη ἐλπίδα μεταδόσεώς τους στοὺς ἐπιγενομένους, ὥστε ἡ διακονία μας νὰ τύχει τῆς εὐμενοῦς θείας κρίσεως καὶ δικαιώσεως.

Μάρτιος 2025

(*) Βλ. <https://imlp.gr/> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1) Α΄ Κορ. ιβ΄ 27.

2) Ἰωάν. ιε΄ 5.

3) Τραλλιανοῖς, ΙΙΙ, 1.

4) Ἰωάν. ιγ΄ 35.

5) Φιλιπ. β΄ 5.

6) Α΄ Κορ. β΄ 16.

7) Ἐπιστολὴ 65: «Ἀταρβίω».

8) Φιλιπ. γ΄ 19.

9) Ρωμ. η΄ 6.

10) Ἐπιστολὴ 114: «Τοῖς ἐν Ταρσῷ περὶ Κυριακόν».